

AZ ÍRÁSBELISÉG KÉRDÉSKÖRE A HPT. SZABÁLYOZÁSÁNAK TÜKRÉBEN

Az online technológiák egyre szélesebb körben történő alkalmazásával a pénzügyi szektorban is megnövekedett az igény arra, hogy a pénzügyi intézmények a hagyományos értelemben vett írásban kötött szerződéseken túlmenően különböző digitális csatornák igénybe vételével is szerződhesenek ügyfeleikkel. Különösen indokoltá vált ezen igény a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény hatályba lépésével, amely törvény szintén lehetőséget biztosított arra, hogy a hatálya alá tartozó szolgáltatók ügyfél-átvilágítási intézkedéseiket az általuk üzemeltetett előzetesen auditált hírközlő eszköz útján is elvégezhessék. Erre is tekintettel - a megfelelő garanciális feltételek kikötésével - a Hpt. 2017. július 1. napjától hatályos módosítása alapján bizonyos szerződéstípusok esetében lehetővé vált - már az üzleti kapcsolat létesítésekor is - az azonosított elektronikus úton történő szerződéskötés, amely az az eddigieknél jóval szélesebb körben biztosított lehetőséget a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szerződések elektronikus úton történő megkötésére.

A témánk szempontjából releváns, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.) 279. § (1)-(2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

279. § (1) A pénzügyi intézmény - az egyszeri fizetési megbízás kivételével, valamint az (1a) bekezdésben és a 285. §-ban meghatározott eltéréssel - pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződést csak írásban - ideértve a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirati formát is - köthet. Az írásban kötött szerződés egy eredeti példányát a pénzügyi intézmény köteles az ügyfélnek átadni.

(1a) Az (1) bekezdéstől eltérően a hitelintézet pénzforgalmi szolgáltatási keretszerződést, valamint betét elfogadására vonatkozó szerződést azonosított elektronikus úton is köthet.

(2) A pénzügyi intézmény és az ügyfél az (1) és az (1a) bekezdés szerint megkötött szerződésben megállapodhat arról, hogy meghatározott körben azonosított elektronikus úton kötnek pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződést. Az ilyen módon létrejött pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződés e törvény alkalmazásában írásbeli szerződésnek minősül.

A Hpt. fent idézett rendelkezései kapcsán - különösen a fokozott biztonságú elektronikus aláírás és az azonosított elektronikus út témakörében - több értelmezendő kérdés merült fel, amelyre jelen összefoglaló az alábbi válaszokat fogalmazta meg.

1. A Hpt. és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) írásbeliségre vonatkozó kritériumainak eltérése, a fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott okiratba foglalt nyilatkozat hatályosulása
2. Az elektronikus aláírás mely ismérvek alapján ismerhető el fokozott biztonságú elektronikus aláírásnak
3. A Hpt. írásbeliség kritériumának megfeleltethető fokozott biztonságú elektronikus aláírás csak bizalmi szolgáltatás keretében hozható létre
4. Zárt körben nyújtott bizalmi szolgáltatás
5. Azonosított elektronikus út
6. Törekvés a szerződéskötés alakszerűségi követelményeinek egyszerűsítésére

1. A HPT. ÉS A PTK. ÍRÁSBELISÉGRE VONATKOZÓ KRITÉRIUMAINAK ELTÉRŐSÉGE, A FOKOZOTT BIZTONSÁGÚ ELEKTRONIKUS ALÁÍRÁSSAL ELLÁTOTT OKIRATBA FOGLALT NYILATKOZAT HATÁLYOSULÁSA

A fentiekben idézett Hpt. rendelkezés alapján a pénzügyi intézmény főszabály szerint pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződést csak írásban köthet, ideértve a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirati formát is.

A Ptk.¹ szabályozása ugyanakkor a hitel- és kölcsönszerződések vonatkozásában nem követeli meg az írásbeliséget érvényességi feltételként, amelynek indoka a jogalkotás során követett azon tudatos törekvés volt, hogy a Ptk. csak azon esetekben várjon el írásbeli formát, ahol ezen alakszerűségi követelmény garanciális jelentőségű. Kétségtelen, hogy az írásbeli forma lényegesen megkönnyíti a bizonyítást vagy az értelmezési viták eldöntését, ugyanakkor azokban az esetekben, ahol jogszabály kifejezetten nem követeli meg az írásbeliséget, annak mellőzése nem teszi a jognyilatkozatot érvénytelenné. Az írásba foglalás követelményét a hitel- és kölcsönszerződések esetében tehát a Hpt. a Ptk.-hoz képest speciális előírásként rögzíti, amelynek legfőbb indoka a pénzügyi intézmények átláthatóságának, illetve a prudens működés széleskörű ellenőrizhetőségének biztosítása.

A Ptk., mint általános és a Hpt., mint speciális szabályozás viszonylatában a Hpt. a Ptk. 6:7. § (2) bekezdés² technológiamentes írásba foglaltként tekintett jognyilatkozat definíciójától eltérően szigorúbb előírást tartalmaz és az egyszerű okirat mellett csak azon elektronikus okirati formában kötött szerződéseket ismeri el írásbelinek, melyeket fokozott biztonságú, minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú, vagy minősített elektronikus aláírással írtak alá, továbbá ide tartoznak mindazon dokumentumok is, amelyek kielégítik a Polgári Perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 325. §-ában a teljes bizonyító erejű magánokirattal szemben előírtakat.

A Ptk.³ vonatkozó előírásai szerint a jelenlevők között tett nyilatkozat a másik fél tudomásszerzésével, míg a távollévők között tett jognyilatkozat a címzethez való megérkezéssel válik hatályossá. Az elektronikus úton tett szerződési jognyilatkozat akkor válik hatályossá, amikor az a másik fél számára hozzáférhetővé válik. A Ptk.⁴ ennek kapcsán előírja továbbá, hogy az elektronikus utat biztosító félnek a másik fél szerződési jognyilatkozatának megérkezését elektronikus úton késedelem nélkül kell visszaigazolni. Maga a szerződés pedig a Ptk. 6:69. § (1) bekezdése szerint akkor jön létre, amikor az elfogadó nyilatkozat hatályossá válik.

A Hpt. alapján írásban megkötött szerződések hatályosulását tekintve - a Ptk. 6:7. § (2) és (3) bekezdéseinek előírásai tükrében - az írásbeliség akkor nyeri el a jelentőségét, ezáltal akkor válik értékelhetővé az alakszerűségi követelmény teljesülése, ha a jognyilatkozatot a címzett féllel közölték, azaz a jognyilatkozat hatályosulása megtörtént, tekintettel arra, hogy a felek által megtett jognyilatkozat és annak hatályosulása egységet alkot. Erre tekintettel az írásban

¹ Ptk. 6:4. § [A jognyilatkozat] (2) bekezdése szerint jognyilatkozat szóban, írásban vagy ráutaló magatartással tehető.

² Ptk. 6:7. § [Írásbeli alakhoz kötött jognyilatkozat]

(1) Ha a jognyilatkozatot írásban kell megtenni, az akkor érvényes, ha legalább a lényeges tartalmát írásba foglalták.

(2) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a jognyilatkozat akkor minősül írásba foglaltnak, ha jognyilatkozatát a nyilatkozó fél aláírta.

(3) Írásba foglaltnak kell tekinteni a jognyilatkozatot akkor is, ha annak közlésére a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor.

³ A Ptk. 6:5. § [A jognyilatkozat hatályosulása]

(1) A jelenlevők között tett jognyilatkozat nyomban hatályossá válik. Jelenlevők között tett a jognyilatkozat abban az esetben, ha a jognyilatkozat tartalmáról a címzett annak megtételével egyidejűleg tudomást szerez.

(2) A távollévők között tett jognyilatkozat a címzethez való megérkezéssel válik hatályossá.

(3) A ráutaló magatartással tett jognyilatkozat a címzett tudomásszerzésével válik hatályossá.

(4) A nem címzett jognyilatkozat megtételével válik hatályossá.

⁴ Ptk. 6:84. § [Elektronikus szerződési jognyilatkozat és annak visszaigazolása]

(1) Az elektronikus úton tett szerződési jognyilatkozat akkor válik hatályossá, amikor az a másik fél számára hozzáférhetővé válik.

(2) Az elektronikus utat biztosító fél köteles a másik fél szerződési jognyilatkozatának megérkezését elektronikus úton késedelem nélkül visszaigazolni. A fél mentesül az ajánlati kötöttség alól és a szerződés teljesítésére nem kötelezhető, ha a visszaigazolás a másik félhez nem érkezik meg késedelem nélkül.

megkötött szerződések esetében a jognyilatkozat alakiséga mellett annak hatályosulását is biztosítani szükséges. Mind ezekre tekintettel az elektronikus úton továbbított küldemények esetében a PDF formátumban email útján, illetve telefax útján továbbított szerződés esetében a hatályosulás kapcsán az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (**E-ügyintézési tv.**) és a Ptk. alapján lehet megítélni, hogy a PDF formátumban egyszerű emailhez csatolt szerződés írásbelinek minősül-e.

Az elektronikus levélben továbbított jognyilatkozat vonatkozásában fontos garanciális követelmény, hogy annak tartalma és a jogosulttól való származása kétséget kizáróan megállapítható legyen. E hitelesség akkor biztosítható, ha a dokumentum alkalmas az akaratnyilatkozat megtételének, valóságának és tartalma változatlanosságának kétséget kizáró bizonyítására, így az írásban létrejött pénzügyi, illetve kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződés, valamint a megküldés módja - azaz a faxon, illetve az email-ben történő továbbítás - együtt alkot egy egységet és együttesen ítéendő meg. E követelményből fakadóan mind a továbbítás módjának, mind pedig a megküldött okiratnak meg kell felelnie az írásbeliség követelményének. Mivel a Hpt. alapján írásba foglaltnak - az azonosított elektronikus út kivételével - a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus irat minősül, így a fenti jogértelmezés alapján elektronikus úton legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírás alkalmazásával tehető meg joghatás kiváltására alkalmas módon az írásbeli alakhoz kötött nyilatkozatok. Így a faxon, illetve az egyszerű e-mailben, illetve az annak mellékleteként PDF kiterjesztésű fájlban megküldött pénzügyi, illetve kiegészítő pénzügy szolgáltatásra irányuló szerződés nem feleltethető meg a Hpt. 279. § (1) bekezdésében rögzített írásbeliség követelményének.

2. AZ ELEKTRONIKUS ALÁÍRÁS MELY ISMÉRVEK ALAPJÁN ISMERHETŐ EL FOKOZOTT BIZTONSÁGÚ ELEKTRONIKUS ALÁÍRÁSNAK

A Hpt. írásbeliségre vonatkozó speciális szabálya alapján az elektronikus okirati formák közül a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirat minősül írásbelinek. Az E-ügyintézési tv. 1. § 22. pontja szerint fokozott biztonságú elektronikus aláírás az eIDAS rendelet⁵ (eIDAS) 3. cikkének 11. pontja szerinti aláírás. Az eIDAS 3. cikk 11. pontja szerint fokozott biztonságú elektronikus aláírás az olyan elektronikus aláírás, amely megfelel a 26. cikkben meghatározott követelményeknek, amelyek a következők:

- a) kizárólag az aláíróhoz köthető;
- b) alkalmas az aláíró azonosítására;
- c) olyan, elektronikus aláírás létrehozásához használt adatok felhasználásával hozzák létre, amelyeket az aláíró nagy megbízhatósággal kizárólag saját maga használhat;
- d) olyan módon kapcsolódik azokhoz az adatokhoz, amelyeket aláírtak vele, hogy az adatok minden későbbi változása nyomon követhető.

3. A HPT. ÍRÁSBELISÉG KRITÉRIUMÁT KIELÉGÍTŐ FOKOZOTT BIZTONSÁGÚ ELEKTRONIKUS ALÁÍRÁS CSAK BIZALMI SZOLGÁLTATÁS KERETÉBEN HOZHATÓ LÉTRE

Fokozott biztonságú elektronikus aláírást csak a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) nyilvántartásában szereplő bizalmi szolgáltató bocsáthat ki a következőkre tekintettel.

Az eIDAS⁶ szerint *bizalmi szolgáltatás* - többek között - az elektronikus aláírások, elektronikus bélyegzők vagy elektronikus időbélyegzők, ajánlott elektronikus kézbesítési szolgáltatások, valamint az ilyen szolgáltatásokhoz

⁵ A belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete

⁶ 3. cikk 16. pontja szerint *bizalmi szolgáltatás*: rendszerint díjazás ellenében nyújtott, az alábbiakból álló elektronikus szolgáltatások:

- a) elektronikus aláírások, elektronikus bélyegzők vagy elektronikus időbélyegzők, ajánlott elektronikus kézbesítési szolgáltatások, valamint az ilyen szolgáltatásokhoz kapcsolódó tanúsítványok létrehozása, ellenőrzése és érvényesítése; vagy
- b) weboldal-hitelesítő tanúsítványok létrehozása, ellenőrzése és érvényesítése; vagy
- c) elektronikus aláírások, bélyegzők vagy az ilyen szolgáltatásokhoz kapcsolódó tanúsítványok megőrzése.

17. pont *minősített bizalmi szolgáltatás*: olyan bizalmi szolgáltatás, amely megfelel az e rendeletben foglalt alkalmazandó követelményeknek.

kapcsolódó tanúsítványok létrehozása, ellenőrzése és érvényesítése. *Bizalmi szolgáltató* pedig olyan természetes vagy jogi személy, aki egy vagy több bizalmi szolgáltatást nyújt.

Az eIDAS bizalmi szolgáltatás fogalom meghatározásából kiindulva tehát bármilyen elektronikus aláírási szolgáltatás nyújtása - legyen az ún. egyszerű, fokozott biztonságú vagy minősített elektronikus aláírás - bizalmi szolgáltatásnak tekintendő. A bizalmi szolgáltató fogalmából következően pedig az a természetes vagy jogi személy, aki akár egy bizalmi szolgáltatást is nyújt, bizalmi szolgáltatónak minősül.

Ezt támasztja alá az eIDAS hatályáról rendelkező 2. cikk is⁷, mely a nemzeti jogszabályokon vagy meghatározott résztvevők közötti megállapodáson alapuló, kizárólag zárt rendszerekben nyújtott fenti szolgáltatást is bizalmi szolgáltatásnak nevezi, melyre azonban nem terjed ki a rendelet hatálya, így ezen szolgáltatókra nem vonatkoznak azok az előírások, melyek a bizalmi szolgáltatókra pl. bejelentés, illetve nem terjed ki rájuk a NMHH felügyeleti tevékenysége stb. Mindebből következően, ha valamely szolgáltató kizárólag zárt rendszerben bocsát ki elektronikus aláírást, az jogi szempontból nem minősülhet fokozott biztonságú elektronikus aláírásnak még akkor sem, ha egyébként az alkalmazott technológia kielégíti az eIDAS 26. cikk fentiekben idézett követelményeit. Mindebből következően minden olyan szolgáltató, amely „nem zárt rendszerben” bocsát ki elektronikus aláírást bizalmi szolgáltatónak tekintendő, azaz vonatkoznak rá az eIDAS rendelet bizalmi szolgáltatókra vonatkozó előírásai. Így rögzíthető az is, hogy fokozott biztonságú elektronikus aláírásnak az a „nem zárt rendszerben” kibocsátott elektronikus aláírás minősül, amely megfelel az eIDAS fokozott biztonságú elektronikus aláírással szemben támasztott követelményeinek és a szolgáltató eleget tett az NMHH felé a bejelentési kötelezettségének. Mind erre tekintettel csak a NMHH által nyilvántartásba vett bizalmi szolgáltató, illetve minősített bizalmi szolgáltató által kibocsátott elektronikus aláírás minősülhet a Hpt. írásbeliség követelménye által elvárt fokozott biztonságú elektronikus aláírásnak.

4. MIT JELENT A ZÁRT KÖRBE NYÚJTOTT BIZALMI SZOLGÁLTATÁS

A zárt körben nyújtott bizalmi szolgáltatásokat az eIDAS 2. cikke teljes egészében kiveszi az eIDAS hatálya alól, azaz a zárt körben nyújtott bizalmi szolgáltatásokra nem vonatkoznak eIDAS szabályai, ugyanakkor kérdésként merül fel, hogy mi tekinthető zárt körben nyújtott bizalmi szolgáltatásnak. A zárt kör abban az esetben áll fenn, ha előre definiálható (i) a kör jellege, illetve (ii) az alanyok köre. A zárt kör attól zárt, hogy a benne részt vevő felek által aláírt dokumentum jogi kötőerejének kérdése nem kerül ki az előre definiálható körből, azaz harmadik személyek számára nincs szükség a joghatás kiváltásának igazolására. A zárt körben nyújtott bizalmi szolgáltatás intézménye eredendően például a belső vállalati rendszerek vagy az anya-leányvállalatok egymás közötti - akár határon átnyúló - kapcsolattartását, egymás közötti szerződéses kapcsolataik egyszerűsítését hivatott szolgálni.

Amennyiben fennáll annak elvi lehetősége, hogy a zárt körben létrehozott dokumentum jogi kötőereje mégis vizsgálat tárgyává válik harmadik fél által, akkor ez a zárt körben részt vevő felek kockázata, ebben az esetben a harmadik fél - így különösen a bíróság - mérlegelheti és dönthet arról, hogy a zárt körben létrehozott dokumentum valóban érvényesen létrejöttek tekinthető-e.

A zárt körben nyújtott bizalmi szolgáltatások esetében a szolgáltató által létrehozott aláírások kapcsán rögzíthető, hogy az NMHH-nak nincs hatásköre ezen szolgáltatás nyújtóinak ellenőrzésére, továbbá jelenleg hatósági gyakorlat és iránymutatás sem létezik az ilyen körben létrehozott aláírások vizsgálata kapcsán.

19. pont **bizalmi szolgáltató**: egy vagy több bizalmi szolgáltatást nyújtó természetes vagy jogi személy; a bizalmi szolgáltató lehet minősített vagy nem minősített bizalmi szolgáltató.

⁷ (1) Ez a rendelet a tagállamok által bejelentett elektronikus azonosítási rendszerekre és az Unió területén letelepedett bizalmi szolgáltatókra alkalmazandó.

(2) E rendelet nem alkalmazandó a nemzeti jogszabályokon vagy meghatározott résztvevők közötti megállapodásokon alapuló, kizárólag zárt rendszerekben alkalmazott bizalmi szolgáltatások nyújtására.

A zárt körben kibocsátott elektronikus aláírás álláspontunk szerint nem tekinthető a Hpt.-ben említett fokozott biztonságú elektronikus aláírásnak. Önmagában az a körülmény, hogy egy erre felhatalmazott független szervezet igazolja, hogy egy zárt körben alkalmazott aláírás technikai paramétereit illetően eleget tesz a fokozott biztonságú elektronikus aláírás kritériumainak, a jogi kötőerő megítélésének szempontjából harmadik személyekkel szemben nem releváns, azaz nem feleltethető meg az eIDAS rendelet hatálya alá tartozó bizalmi szolgáltató által létrehozott fokozott biztonságú elektronikus aláírásnak. Mind ezekre tekintettel a fokozott biztonságú elektronikus aláírás technikai követelményrendszere kielégíthető bizalmi szolgáltató igénybe vétele nélkül is, ugyanakkor, ha akár természetes személy, akár jogi személy (társaság) szolgáltatásként nyújt fokozott biztonságú elektronikus aláírást, akkor nyilvántartásba vételi kötelezettsége keletkezik az NMHH felé.

Összefoglalva: a Hpt. fogalmi rendszerében sem tekinthető fokozott biztonságú elektronikus aláírásnak a zárt körben - adott esetben egy pénzügyi intézmény és az ügyfele között - használt elektronikus aláírás, és az így megkötött szerződés nem elégíti ki a Hpt. 279. § (1) bekezdése szerinti írásbeliség kritériumát.

5. AZONOSÍTOTT ELEKTRONIKUS ÚT

A Hpt. szabályozása - az írásbeliség szigorú kritériumrendszerén enyhítve - bizonyos szerződéstípusok esetében megengedőbb szabályozással él és a hitelintézetek számára lehetőséget biztosít, hogy erre vonatkozó előzetes megállapodás hiányában, már az üzleti kapcsolat létesítésekor pénzforgalmi szolgáltatási keretszerződést, valamint betét elfogadására vonatkozó szerződést azonosított elektronikus úton is megkötöthessenek. A hitelintézetek továbbá akár a fentiekben említett azonosított elektronikus úton megkötött szerződésekben, akár a hagyományos papír alapú szerződésekben megállapodhatnak arról is, hogy meghatározott körben a továbbiakban azonosított elektronikus úton kötnek szerződést.

A pénzügyi vállalkozások számára ugyanakkor az azonosított elektronikus úton való szerződéskötés csak abban az esetben lehetséges, ha előzetesen, az ügyféllel létrejött papír alapú, vagy elektronikus okirati formában kötött szerződésben állapodnak meg arról, hogy a továbbiakban meghatározott körben azonosított elektronikus úton fognak szerződést kötni. A Hpt. rögzíti továbbá azt is, hogy az azonosított elektronikus úton kötött szerződéseket is olyan szerződéseknek ismeri el, melyek a Hpt. alkalmazásában írásbelinek minősülnek.⁸

A Hpt. azonosított elektronikus út meghatározása tehát kibővíti az írásbeliség fogalmát és technológia-semleges megfogalmazást alkalmazva lehetőséget biztosít arra, hogy az innováció eredményeként létrejött új kommunikációs eszközök vagy csatornák megjelenése esetén is alkalmas legyen arra, hogy az adott eszköz igénybevételével megvalósított kommunikáció, illetve annak eredménye kielégíti az azonosított elektronikus út követelményrendszerét.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az azonosított elektronikus út definíciójában szereplő hármaskonjunktív feltételt összevetve a Ptk. írásba foglaltnak tekintett jognyilatkozatokkal szemben támasztott konjunktív feltételeivel, a Hpt. az azonosított elektronikus utat nem tekinti olyan szerződéskötési módnak, amely megfelel a Ptk. 6:7. §-ában rögzített írásbeliség feltételrendszerének. Ezt támasztja alá a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény 13. §-ának 2017. július 1. napjától hatályos rendelkezése is, mely szerint pénzforgalmi szolgáltatási keretszerződést írásban - ideértve a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirati formát is - vagy a Hpt.-ben meghatározottak szerinti azonosított elektronikus úton kell megkötni. Erre utal többek között az is, hogy az elektronikus formák közül a Hpt. 279. § (1) bekezdése a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirati formát tekinti írásban kötöttnek és ugyanezen § (2) bekezdése az (1) bekezdésben rögzített módon kötött szerződéstől eltérő módnak tekinti az azonosított elektronikus utat, továbbá a (2) bekezdésben kimondja, hogy az ilyen módon kötött szerződés e törvény alkalmazásában minősül írásbeli szerződésnek. A Hpt. 279. § egyes bekezdései közötti különbségtétel tehát csak akkor értelmezhető, ha az azonosított elektronikus úton tett jognyilatkozat nem feleltethető meg a Ptk. írásba foglaltnak tekintett jognyilatkozat fogalmának.

Összefoglalva rögzíthető, hogy az egyszerű okirati forma, továbbá az elektronikus úton kötött szerződések esetében a fokozott biztonságú elektronikus aláírás valamennyi Hpt. alapján kötött szerződéstípusnál alkalmazható. A Hpt.

⁸ Kivételt ez alól kizárólag a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény 13. § (2) bekezdése jelenti, mely szerint fogyasztónak minősülő ügyfél esetében a jelzáloghitel és ingatlanra vonatkozó pénzügyi lízing szerződések elektronikus úton nem köthetők.

ugyanakkor egy szűkebb körben lehetővé teszi az azonosított elektronikus úton történő szerződéskötést, mely esetében egy személyre szabott elektronikus eljárás keretében a fentiekben ismertetett hármaskonjunktív feltételnek kell megvalósulnia. A Hpt. az azonosított elektronikus utat - legalábbis az üzleti kapcsolat létesítésekor - csak a törvényben nevesített szerződéstípusok esetében engedi alkalmazni, azonban az írásban, vagy az azonosított elektronikus úton kötött szerződésben a felek - gyakorlatilag további megkötés nélkül - szabadon megállapodhatnak abban, hogy a jövőben mely szerződéstípusok esetében alkalmazzák az azonosított elektronikus utat. Kivételt e szabály alól, a fogyasztónak minősülő ügyfél esetében a jelzáloghitel és ingatlanra vonatkozó pénzügyi lízing szerződések jelentenek, melyek elektronikus úton nem köthetők meg.

6. TÖREKVÉS A SZERZŐDÉSKÖTÉS ALAKSZERŰSÉGI KÖVETELMÉNYEINEK EGYSZERŰSÍTÉSÉRE

Amint az a fentiekből is kitűnik a Hpt. és a Ptk. írásbeliségre vonatkozó kritériumainak eltérése a gyakorlati jogalkalmazás során számtalan kérdést vet fel. Így különösen azt, hogy ténylegesen mi a különbség a Hpt. szerinti azonosított elektronikus úton tett, illetőleg a Ptk. szerinti, írásba foglaltnak minősülő jognyilatkozatok között, mivel a vonatkozó rendelkezések⁹ összevetése alapján arra a következtetésre lehet jutni, hogy a Hpt. azonosított elektronikus út definíció csekély eltéréssel, de alapvetően ugyanazokat a konjunktív feltételeket írja elő a jognyilatkozat megtételével kapcsolatban, mint a Ptk. 6:7. § (3) bekezdése az írásba foglalás vonatkozásában.

Az írásbeliségi követelmény kapcsán ugyancsak jobbizonytalanságot eredményez, hogy bár az alakszerűségi követelményt a Hpt. írja elő, ugyanakkor nem rendelkezik az alakszerűségi követelmény elmaradásának jogkövetkezményeiről.

A fentiekben említett kérdések tisztázása és a Hpt.-beli szabályozás egyszerűsítése érdekében az MNB párbeszédet kezdeményezett a jogalkotóval a Hpt. 279. § (1)-(2) bekezdéseinek módosítása vonatkozásában annak érdekében, hogy kerüljön megszüntetésre az ún. kétcsatornás szerződéskötés rendszere (írásban, legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással, illetve azonosított elektronikus úton), és az alakszerűségi követelmény valamennyi pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződés esetében egységesen kerüljön megállapításra, függetlenül attól, hogy az adott szerződés megkötésére az üzleti kapcsolat létesítésekor vagy azt követően, a felek közötti szerződéses kapcsolat fennállása alatt kerül sor. Az MNB javaslata szerint a Hpt. az alakosság vonatkozásában csupán az írásbeliséget rögzítené, amely megfeleltethető lenne a Ptk. írásbeliség definíciójának. Az MNB javaslatot tett továbbá arra is, hogy a Hpt. egyértelműen rendelkezzen az alakszerűségi követelmény megsértésének jogkövetkezményéről és e körben rögzítse, hogy az nem vonja maga után a szerződés érvénytelenségét, ugyanakkor rendelkezzen arról, hogy a felügyeleti hatóság az alakszerűségi követelmény megsértése esetén intézkedést, kivételes intézkedést, illetve bírságot szabhat ki.

Az MNB a fentiekben megfogalmazott elvek mentén az alábbi konkrét szövegjavaslattal élt a Pénzügyminisztérium irányába a Hpt. érintett rendelkezéseinek módosítása érdekében:

„279. § (1) A pénzügyi intézmény - az egyszeri fizetési megbízás kivételével, valamint az (1a) bekezdésben a 285. §-ban meghatározott eltéréssel - pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződést csak írásban ideértve a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirati formát is köthet. Az írásban kötött szerződés egy eredeti hiteles példányát a pénzügyi intézmény köteles az ügyfélnek átadni ügyfél rendelkezésére bocsátani.

~~(1a) Az (1) bekezdéstől eltérően a hitelintézet pénzforgalmi szolgáltatási keretszerződést, valamint betét elfogadására vonatkozó szerződést azonosított elektronikus úton is köthet.¹⁰~~

~~(2) A pénzügyi intézmény és az ügyfél az (1) és az (1a) bekezdés szerint kötött szerződésben megállapodhat arról, hogy meghatározott körben azonosított elektronikus úton kötnék pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra~~

⁹ Ptk. 6:7. § (3) bekezdése, valamint a Hpt. 279. § egyes bekezdései

¹⁰ A szövegjavaslat elfogadása esetén nem indokolt megtartani a Hpt. (Értelemező rendelkezések) 6. § (1) bekezdés 4a. pontjában az azonosított elektronikus út definíciót.

irányuló szerződést. Az ilyen módon létrejött pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződés e törvény alkalmazásában írásbeli szerződésnek minősül.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt előírás megsértése nem vonja maga után a szerződés érvénytelenségét, jogkövetkezményként a Felügyelet intézkedést, kivételes intézkedést alkalmazhat, illetve bírságot szabhat ki.

A javaslat a Parlament honlapján a pénzügyi közvetítőrendszert érintő egyes törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló T/2924 számú Iromány 114. §-ában olvasható.¹¹

11

114. §

(1) A Hpt. 279. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A pénzügyi intézmény – az egyszeri fizetési megbízás kivételével, valamint a 285. §-ban meghatározott eltéréssel – pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződést csak írásban köthet. Az írásban kötött szerződés egy hiteles példányát a pénzügyi intézmény köteles az ügyfél rendelkezésére bocsátani.”

(2) A Hpt. 279. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az (1) bekezdésben foglalt előírás megsértése nem vonja maga után a szerződés érvénytelenségét, jogkövetkezményként a Felügyelet intézkedést alkalmazhat, illetve bírságot szabhat ki.”